

ДІЯЛЬНІСТЬ ТНК В УКРАЇНІ У ФОКУСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Малій Олена Григорівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Державний біотехнологічний університет

Україна володіє значним потенціалом для залучення іноземних інвестицій, завдяки розвиненій інфраструктурі, ресурсам для виробництва та стратегічному географічному розташуванню. Але фактори, такі як непередбачуваність податкового законодавства, закритість фінансового ринку, відсутність надійної захисту прав власності та висока роль держави в економіці, макроекономічна та політична нестабільність стримують притік іноземних інвестицій.

За даними Національного банку України, станом на 31.12.2023 року обсяг ПІ в українську економіку досяг 4247 млн. дол. США. Більшість інвестицій направлені в харчову промисловість та оптову та роздрібну торгівлю [4].

Головними зовнішніми інвесторами є країни ЄС, на які щорічно припадає 60-80% загальних обсягів припливу прямих іноземних інвестицій. Частка інвестицій із США складає 2-5%, а з Китаю (який серед країн був найбільшим торговельним партнером) – менше 1% [1; 3].

Транснаціональні корпорації (ТНК) через свої глобальні масштаби і специфіку діяльності відіграють ключову роль в інвестиційному секторі. Ці корпорації сприяють позитивному розвитку економіки країни-реципієнта, навіть у складних економічних умовах.

На українському ринку присутні такі глобальні гіганти як Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco та інші транснаціональні корпорації. В Україні іноземні інвестори частіше створюють спільні підприємства.

Діяльність транснаціональних корпорацій в Україні має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, вони створюють робочі місця, надають доступ до новітніх технологій та діляться досвідом. З іншого – може виникати конкурентний тиск на місцеві компанії, а також потенційні екологічні проблеми та виснаження природних ресурсів [2]. Більшість ТНК фокусуються на просуванні своїх товарів в Україні або на переробці сировини, що може вести до викликів для місцевої економіки та екології.

Більшість іноземних інвестицій зосереджена у галузях із швидким оборотом капіталу, як от харчова та тютюнова промисловості та

нерухомість [3]. Велика частина інвестицій має короткостроковий характер із акцентом на швидке отримання прибутку та обхід торговельних бар'єрів.

Україна прагне стимулювати залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій шляхом спрощення вимог до інвестиційних проектів із значними інвестиціями. Так, 09 серпня 2023 року Верховною Радою був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями» [5], основною метою його є створити сприятливі умови для залучення більшого кола інвесторів та збільшення кількості інвестиційних проектів.

Наслідки вторгнення Росії, спровокували інфляційні тенденції, зростання цін на енергоносії та сировинні товари, загальні збої в ланцюгах поставок та інші негативні наслідки для бізнесу в Україні.

Розглянемо фінансові результати діяльності компаній, які входять до складу міжнародних корпорацій (табл. 1-3).

«METRO Кеш енд Кері Україна» входить до складу METRO AG, провідної міжнародної торговельної оптової компанії, що спеціалізується на обслуговуванні готелів, ресторанів та служб кейтерингу, а також власників закладів роздрібною торгівлі. «METRO Кеш енд Кері Україна» управляє 23-ма центрами оптової торгівлі у Києві, Дніпрі, Одесі, Харкові, Львові, Кривому Розі, Полтаві, Вінниці, Запоріжжі, та ін. За понад 17 років діяльності в Україні METRO Cash & Carry інвестувала в національну економіку понад 600 млн. євро.

Таблиця 1

**Результати діяльності ТОВ «Кеш енд Кері Україна» (METRO AG)
у 2021–2022 рр., млн грн**

Показник	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення
Активи	7540	6807	-733
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	25944	20152	-5792
Валовий прибуток	4017	3037	-980
Чистий прибуток	724	-658	-1382
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,61	0,69	0,08
Власні оборотні кошти	-2827	-1718	1109

Джерело: розраховано за даними звітності [7]

ТОВ «Нестле Україна», яке входить до Групи компаній Nestlé – найбільшої компанії світу у сфері виробництва продуктів харчування. Основними видами діяльності ТОВ «Нестле Україна» є просування та реалізація на українському ринку продукції компанії Nestlé. Сьогодні компанія просуває на українському ринку продукцію торгових марок

NESCAFÉ, Nesquik, Coffee-mate, Nuts, KitKat, Lion, Purina, Gerber, «Світоч», «Горчин» та «Мівіна».

Таблиця 2

Результати діяльності ТОВ «Нестле Україна» (Nestlé) у 2021–2022 рр., млн грн

Показник	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення
Активи	3048	4690	1642
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11055	12164	1109
Валовий прибуток	2996	3640	644
Чистий прибуток	-106	-1545	-1439
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,49	0,42	-0,07
Власні оборотні кошти	-3294	-4020	-726

Джерело: розраховано за даними звітності [8]

ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» є частиною міжнародної корпорації PepsiCo. Компанія PepsiCo виробляє напої, соки, чипси, закуски, молочні продукти тощо під марками Chester's, Chipsy, Lay's, Mirinda, Sandora, «Агуша», «Чудо», «Слов'яночка», «Садочок», «Сандорик», «Машенька» та ін. ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» є виробником молочної продукції, просуваючи свої основні бренди «Слов'яночка», «Чудо», «Imunele», «Ромол», «Смачненька» та дитяче харчування.

Таблиця 3

Результати діяльності ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» (PepsiCo) у 2021–2022 рр., млн грн

Показник	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення
Активи	1329	1084	-245
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	567	278	-289
Валовий прибуток	126	-120	-246
Чистий прибуток	105	-517	-622
Коефіцієнт поточної ліквідності	9,0	5,9	-3,1
Власні оборотні кошти	750	726	-24

Джерело: розраховано за даними звітності [6]

За наведеними показниками і зробленими розрахунками (табл. 1-3) видно, що ситуація в усіх трьох компаніях з початком війни у 2022 році погіршилась. Простежувалась тенденція зниження усіх видів прибутку та зменшення питомої ваги чистого прибутку у валовому.

Компанії ТОВ «Кеш енд Кері Україна» та ТОВ «Нестле Україна» мали нестачу ліквідних оборотних активів, баланс підприємств не був абсолютно ліквідним. Також підприємства не мали власних оборотних коштів, які можуть пустити на розширення виробництва після сплати першочергових зобов'язань. Підприємства мали нестійкий фінансовий стан, активи компаній сформовані в значній частині за рахунок поточних зобов'язань.

Вибір управлінських рішень, направлених на оптимізацію фінансового стану компаній залежить від обраної стратегії корпорацій. Так, під час погіршення економічної ситуації в країні ТНК можуть виводити кошти (зменшувати присутність) і збільшувати присутність в інших країнах.

Отже, транснаціональні корпорації в Україні з однієї сторони, привносять інновації, підвищують продуктивність та впроваджують ефективні методи управління. З іншої сторони, такі корпорації можуть бути недостатньо зосереджені на загальному благополуччі української економіки, віддаючи перевагу лише високодохідним секторам.

Відновлення країни в післявоєнний період великою мірою залежатиме від іноземних, передусім, стратегічних інвестицій. Тобто від інвестицій таких іноземних компаній, як Nestle, METRO та ін., які є великими платниками податків і великими роботодавцями в Україні.

Таким чином, інтегрованість країни, її глобальна конкурентоспроможність дедалі більше пов'язана з успішною діяльністю міжнародних корпорацій. Збільшити позитивний вплив можливо завдяки чіткому регулюванню діяльності ТНК на основі національних інтересів, розробці законодавчої бази, що визначатиме умови входу таких компаній на український ринок; створенні сприятливого інвестиційного середовища для їхньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Залучення добросесних інвестицій. Аналітична доповідь. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/12/05/2023-ПАКТ-8.pdf>
2. Лимонова Е.М. Інвестиційна діяльність ТНК в Україні: проблеми і перспективи. *Економічний вісник*. 2013. № 3. С. 67–72.
3. Малій О.Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 4. С. 72–77.
4. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями : Закон України № 3311-IX від 09.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20#Text>
6. ПАТ «Вімм-Біль-Данн Україна». URL: <http://wimm-bill-dann.com.ua/#docs>.
7. ТОВ «Кеш енд Кері Україна». URL: https://promotions.metro.ua/finansova_zvitnist_metro_2022
8. ТОВ «Нестле Україна». URL: <https://www.nestle.ua/aboutus/nestleinukraine>